

OŠ Bukovac

DJECA RADNICI

Mara Ivanković, 7.c

22. ožujak 2024.

UVOD

U ovome radu ću obraditi temu „Djeca radnici“. Usporedit ću svoj dan s danom djeteta-radnika iz 19. stoljeća. Objasnit ću pojam „brza moda“ i rad djece u današnje doba. Pobljiže ću pojasniti temu i na kraju dodati vlastito mišljenje.

PRVA INDUSTRIJSKA REVOLUCIJA

Sredinom i krajem 18. stoljeća do početka 19. stoljeća trajala je **Prva industrijska revolucija**. Tijekom tog razdoblja, potpuno se promijenio način poljoprivrede, rudarstva, manufakture su prerasle u tvornice i nastao je novi sloj društva – radnici. Izumom parnog stroja 1765. godine proizvodnja postaje brža, lakša i jeftinija.

RADNIŠTVO

Stroj ipak nije u potpunosti mogao zamijeniti ljude, stoga se oslobođeni ali siromašni kmetovi sele u gradove u potrazi za poslom i postaju radnici. Broj radnika u tvornicama i rudnicima znatno se povećava, te sekundarni sektor djelatnosti postaje najzastupljeniji. Plaće su bile iznimno niske, (4 do 6 centi dnevno) i zbog toga su najčešće svi članovi obitelji morali raditi. Radnici nisu dobivali zaštitnu opremu ukoliko su radili na opasnim mjestima, a u slučaju ozljede nisu imali osiguranje niti su dobivali ikakvu odštetu. Najmanja greška na radnom mjestu bila bi strogo kažnjena otkazom. Ako bi neki radnik propustio makar jedan radni dan, čak i ako bi razlog bio opravdan, dobio bi otkaz. Čak nisu smjeli ostati kod kuće da bi se oporavili od neke fizičke ozljede ili bolesti, kojih je u to vrijeme bilo na svakom koraku.

DJECA RADNICI

Među radnicima bila su i djeca. Vlasnici tvornica voljeli su zapošljavati djecu jer su ih mogli manje plaćati, ali i zato što su bili maleni i mogli su se provući kroz uske prolaze kako bi popravili ili očistili strojeve. Mnogo djece je nastradalo zbog toga. Nisu dobivali nikakvu zaštitnu opremu ukoliko su radili na opasnim mjestima poput rudnika i dimnjaka. Djecu su koristili kao jeftinu radnu snagu, bili su izloženi fizičkim ozljedama, bolestima i gladi. Djeca su bila manje plaćena od odraslih, dok djeca iz sirotišta uopće nisu bila plaćena. Iako su njihovi roditelji znali o svemu što se događa i u kakvim uvjetima njihova djeca rade, i dalje su ih tjeroali da odu raditi jer su bili vrlo siromašni. U obiteljima su radili svi, očevi, žene i djeca, čak i oni najmlađi. Djeca od svega 5 godina bila su zapošljavani u tvornicama i rudnicima, a dječaci su radili kao dimnjačari.

BORBA ZA PRAVA

Borba za prava radnika počela je u ranih godina 19. stoljeća, kada su radnici osnivali sindikate, organizacije i stranke, te su organizirali štrajkove u duhu borbe protiv kapitalizma. Luditi, sljedbenici Neda Ludda, smatrali su da su strojevi razlog masovne nezaposlenosti, stoga su u razdoblju od 1811. do 1816. uništavali strojeve, podmetali požare i rušili tvorničke zgrade. Ludite su zbog toga kažnjavali na smrt.

Sredinom 19. stoljeća, čartisti, radnički revolucionari u Engleskoj borili su se za biračko pravo radnika. Zahtijevali su bolja prava i radne uvjete, što je Parlament uvijek odbijao. Također, za to vrijeme počinju se širiti socijalističke ideje. Osnivane su udruge poput Saveza komunista, osnovana 1848. u Londonu. Karl Marx i Friedrich Engels 1848. napisali su „Komunistički manifest“ u kojem iznose svoje ideje poboljšanja prava radnika i rušenja vlasti bogatog građanstva.

Godine 1803. u Engleskoj je donesen zakon kojim se djeci zabranjuje se rad duži od 12 sati dnevno. Od 1831. djeca od 9 do 11 godina smjela su raditi najviše 8 sati dnevno, a djeci mlađoj od 9 godina zabranjen je rad. Parlament je 1842. zabranio ženama, djevojčicama i dječacima mlađim od 10 godina rad u rudnicima, no tek se 1933. zabranjuje sav rad djeci mlađoj od 14 godina.

USPOREDBA

Moj prosječan radni dan, kao djetetu od 13 godina počinje oko 7:30 sati ujutro. Budim se i spremam za školu. Nastava mi počinje u 8:15 sati, a u školi sam najčešće do 1:30 sati popodne, dakle u školi sam 6 sati. Imam privilegiju što živim blizu škole, tako da ne moram putovati autobusom ili tramvajem do kuće. Nakon škole pojedem ručak i obavljam zaduženja poput zadaće i nekih kućanskih poslova kao što su pospremanje sobe, slaganje odjeće itd. Za ta zaduženja mi otprilike treba sat vremena ili ponekad dva. Nakon toga sam slobodna do otprilike 6:30 sati navečer, kad se trebam početi spremati za izvanškolske aktivnosti. Utorkom i četvrtkom idem u školu stranih jezika, koja počinje u 7:15 sati navečer a završava u 8:45 sati. Ponedjeljkom i srijedom idem na trening odbojke koji počinje u 9:00 navečer a završava u 10:00 sati. Dođem doma otprilike oko 10:20 sati. Okupam se, spremim stvari za školu i odlazim spavati oko 11:30 navečer.

Djeca koja su bili radnici u 19. stoljeću su imala potpuno drugačije radne dane. Djevojčica mojih godina vjerojatno bi se budila rano prije zore, oko 4 ili 5 sati ujutro kako bi otišla raditi u tvornicu ili rudnik, gdje bi boravila otprilike 14 sati, tj. do otprilike 8 sati navečer. Djeca najvjerojatnije nisu imala slobodno vrijeme, jer su trebali raditi ili brinuti se o mlađoj braći i sestrama. Nisu imali česte obroke, niti određeno vrijeme za svaki obrok u danu. Domovi su im bili maleni i prljavi, često bez čiste vode i grijanja, zbog čega se ni djeca ni odrasli nisu kupali često, a ni prali odjeću.

Teško je usporediti život dvoje djece koja žive u razmaku od dva stoljeća. Vremena su drugačija, kao i zakoni i načini vladanja, dakle i naš prosječan radni dan će svakako biti vrlo različit. Htjela bi dodati da imam tu privilegiju da mogu ići u školu i steći obrazovanje, nešto što siromašna djeca u 19. stoljeću nikako nisu mogla. Ne

moram brinuti o tome hoću li imati što za jesti sutra, ili kad ću se idući put okupati. Zahvalna sam što ne moram provoditi cijele dane kopajući rudnike i čisteći strojeve i rudnike. Mislim da nijedno dijete nije zaslužilo biti izloženo teškim fizičkim naporima od najmlađe dobi, te živjeti u bijedi i siromaštvu. Također sam zahvalna što sam rođena u razvijenijoj Europskoj zemlji poput Hrvatske, jer djeca iz drugih krajeva svijeta, kao što je Indija ili Bangladeš i dalje moraju raditi kako bi imali što za jesti.

DJEČJI RAD DANAS

Nažalost i danas, kao i prije dvjesto godina i dalje postoje djeca koja ne idu u školu i ne igraju se s vršnjacima, nego provode dane zatvoreni u velikim tvornicama multinacionalnih kompanija. Zanimljiva činjenica je da u današnje vrijeme na svijetu postoji više robova nego što ih je ikad prije bilo. Dio tih robova su i djeca. Rad djece u današnje vrijeme postoji u nerazvijenim siromašnim zemljama poput Indije, Konga, Bangladeša, Nepala i siromašnih Afričkih zemalja. Velike kompanije poput „Nike“, „Adidas“, „Shein“, „H&M“, i „Temu“ imaju svoje tvornice posvuda po svijetu, kao i u malim južnoazijskim zemljama. Sve kompanije koje nisu dizajnerske smatraju se „fast fashion“. Fast fashion, (Brza moda) je naziv za jeftinu robu koja se proizvodi u masovnim količinama po niskoj cijeni. Većina te robe uvozi se iz Kine, Nepala ili Bangladeša, gdje se nalaze ogromne tvornice u kojima radnici rade u nesigurnim uvjetima, po niskoj plaći. Brza moda prati sve najnovije trendove te pokušava replicirati proizvode dizajnerskih marki. Velika količina robe se proizvodi i prodaje, a također i baca. Radnici koji rade u brzom modi rade u vrlo lošim uvjetima. Jedna od najvećih kompanija koja se bavi brzom modom jest „Shein“. Shein je internetska stranica na kojoj možete kupiti replike dizajnerskih odjevnih predmeta, dekoracije za sobu, igračke, ukratko, možete pronaći sve. Shein upravo prolazi kroz proces suđenja, ne samo zato što radnici Shein-a rade u nehumanim uvjetima, nego zato što krađu dizajne većih modnih marki. Radnici Shein-a navodno rade toliko dugo i pod lošim uvjetima da „peru kosu za vrijeme odmora za ručak“. Shein nije jedina kompanija koja iskorištava svoje radnike, ali je jedna od najpoznatijih. Posljedica ovako loših uvjeta rada često su tragedije. Jedna od takvih dogodila se 2013. godine u okrugu grada Dhaka u Bangladešu. Dana 14. travnja 2013. godine urušila se poslovna zgrada od osam katova zvana Rana Plaza. Poginulo je 1134 osoba, a iz ruševina je izvučeno oko 2500 ozlijeđenih. Ovo je samo jedna od mnogih tragedija koje se dogode zbog nemara prema radnicima u tvornicama. Jedini način da ovo prestane je da ljudi prestanu kupovati od kompanija brze mode, tj. Da ih bojkotiraju. To je, nažalost, nemoguće jer samo rijetki imaju dovoljno novaca da kupuju isključivo dizajnersku odjeću. Ipak, korak po korak, moguće je boriti se protiv dječjeg rada u svijetu.

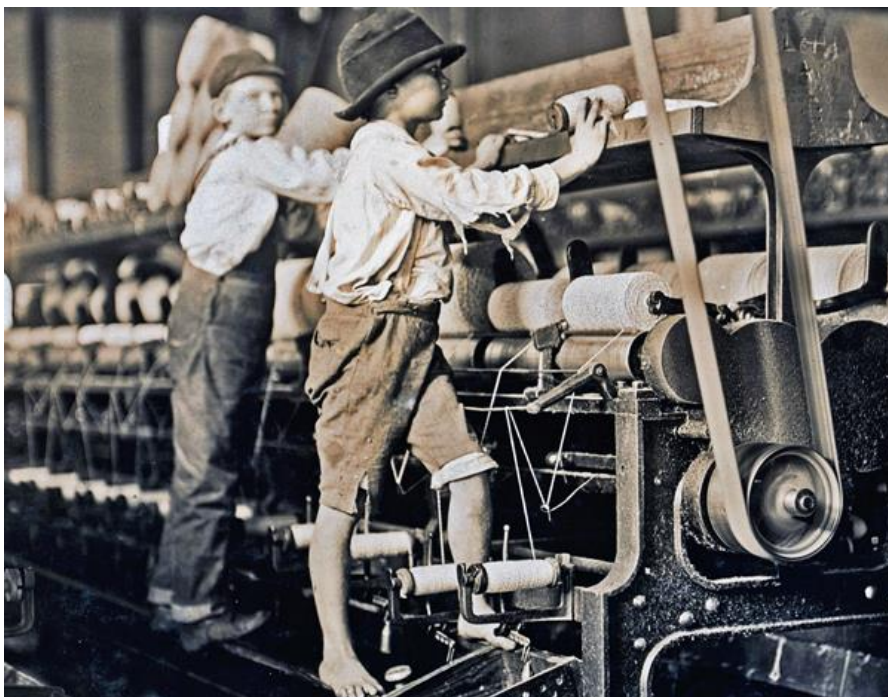
SVJETSKI DAN BORBE PROTIV DJEČJEG RADA

Svjetski dan borbe protiv dječjeg rada obilježava se 12. lipnja. Prvi put je obilježen 2002. godine kako bi se podigla svijest o lošim uvjetima u kojima djeca diljem svijeta rade.

ZAKLJUČAK

Rad djece je pojava koja je od 19. stoljeća prisutna i dan danas. Sva djeca zaslužuju biti obrazovana, ići u školu, imati i ostvariti svoje snove, igrati se s vršnjacima i uživati u svome djetinjstvu. Nažalost, neka djeca ni dan danas to ne mogu, jer zbog siromaštva moraju raditi satima na opasnim radnim mjestima, gdje su izloženi teškim fizičkim ozljedama i pogibelji. Ne smijemo dopustiti da se povijest ponavlja i da djecu izložimo opasnostima koje su u nekim slučajevima kobna. Siromaštvo je razlog zbog kojeg tisuće i tisuće djece mora danju i noću raditi umjesto da uživa u svojem djetinjstvu. Nijedno dijete ne bi trebalo brinuti kada će idući put nešto pojesti ili odjenuti čistu odjeću. Zajedno se moramo boriti protiv svakog oblika iskorištavanja onih najmlađih i najranjivijih među nama – djece.

SLIKE

Slika 1. Djeca radnici u Americi

Slika 2. dijete radnik u Tanzaniji, današnje vrijeme

Slika 3. radnici u SHEIN tvornici

Slika 4. urušavanje poslovne zgrade „Rana Plaza“, Bangladeš 2013.

Slika 5. odlagalište neprodane robe (brza moda)

IZVORI

https://hr.wikipedia.org/wiki/Radni%C4%8Dki_pokreti

<https://libraryguides.missouri.edu/pricesandwages/1800-1809>

<https://povijest.hr/drustvo/potresna-prica-o-djeci-radnicima-u-tvornici-sardina-s-pocetka-20-stoljeca/>

<https://enciklopedija.hr/>